

KOMENTARZ RADCY PRAWNEGO DOTYCZĄCY WPŁYWU USTAWY Z DNIA 11 WRZEŚNIA 2015 ROKU O DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ I REASEKURACYJNEJ NA FUNKCJONOWANIE SZKOLNYCH NNW W PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH.

W dniu 1 stycznia 2016 r. weszła w życie Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, co oznacza, iż obecnie jest powszechnie obowiązującym aktem prawnym oraz w całości zastępuje Ustawę o działalności ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r.

Zmiany na rynku ubezpieczeń, które niesie za sobą wejście w życie ww. Ustawy to między innymi reorganizacja dotychczas powszechnych praktyk dotyczących dystrybucji ubezpieczeń w szkołach, w tym przede wszystkim grupowych ubezpieczeń zawieranych na cudzy rachunek.

Poprzez stwierdzenie „ubezpieczenie na cudzy rachunek” rozumie się umowę, o której mowa w art. 808 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. tj. Kodeks Cywilny (Dz.U. nr 16 poz. 93 z późn. zm.), czyli umowę, w której ubezpieczający (zawierający umowę ubezpieczenia) nie jest jednocześnie ubezpieczonym (uprawnionym z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia) i ubezpiecza cudzy (osoby trzeciej) interes majątkowy bądź osobisty.

Nowa Ustawa o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej wniosła szereg zmian względem funkcjonowania ubezpieczeń zawieranych na cudzy rachunek. Przed dalszą analizą zmian należy przytoczyć treść art. 18 ust. 1 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej; **„W ubezpieczeniu na cudzy rachunek, w szczególności w ubezpieczeniu grupowym, ubezpieczający nie może otrzymywać wynagrodzenia lub innych korzyści w związku z oferowaniem możliwości skorzystania z ochrony ubezpieczeniowej lub czynnościami związanymi z wykonywaniem umowy ubezpieczenia. Nie wyklucza to możliwości zobowiązania się przez ubezpieczającego do finansowania kosztu składki ubezpieczeniowej”**. Ust. 2 ww. art. wnosi, iż: **„Zakaz otrzymywania wynagrodzenia lub innych korzyści, o których mowa w ust. 1 obejmuje również osoby działające na rzecz lub w imieniu ubezpieczającego”** Ust. 3 ww. art. wnosi, iż: **„Przepisy ust. 1 zdanie pierwsze oraz ust. 2 nie dotyczą umów ubezpieczenia grupowego, zawartych na rachunek pracowników lub osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilno-prawnych oraz członków ich rodzin, a także umów zawartych na rachunek członków stowarzyszeń, samorządów zawodowych lub związków zawodowych”**.

Z powyżej przytoczonych zapisów Ustawy wynika jasno, iż celem ustawodawcy było wprowadzenie nowego porządku w kwestii czerpania przez ubezpieczającego korzyści, jako strony w umowie, za zawarcie umowy ubezpieczenia w ubezpieczeniach grupowych potocznie zwanych szkolnymi, tj. wyeliminowanie takich praktyk, aby ubezpieczający kierował się tylko i wyłącznie dobrem ubezpieczonego.

Dotychczas nie istniały normy prawne regulujące sposób wynagradzania ubezpieczającego z tytułu zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek. Placówki oświatowe wraz z ubezpieczycielami, przy organizacji ubezpieczeń grupowych dla swoich wychowanków, wypromowały model zawierania umów ubezpieczenia za wynagrodzeniem (korzyści) od Towarzystwa. Korzyści te przybierały zarówno formy materialne jak i niematerialne, i szybko stały się ważnym kryterium wyboru oferty ubezpieczeniowej. Dopatrując się aberracji w przyjętych mechanizmach, ustawodawca w sposób precyzyjny wprowadza zakaz kontynuowania praktyk pobierania wynagrodzenia w zamian za organizację umowy grupowego ubezpieczenia na cudzy rachunek. Piętnowany jest nie tylko fakt przyjęcia korzyści, ale także próba jej oferowania. Efektem ma być ukrócenie praktyk, który

dotychczas prowadził wprost do konfliktu interesów, bo ubezpieczający nie respektował dobrze pojmowanego interesu ubezpieczonego w umowie grupowej zawieranej na cudzy rachunek, na rzecz swoich partykularnych korzyści związanych z przyjęciem wynagrodzenia w formie materialnej, bądź rzeczowej. Celem ustawodawcy jest konsekwentne propagowanie najlepiej pojmowanego interesu konsumenta, co dalej oznacza, że niedopuszczalne jest oferowanie ubezpieczenia, które kosztem jakości i zakresu zapewnia ubezpieczającemu korzyści. Wynagrodzenie, czy inna tak zwana „darowizna” przybierająca różne formy, od wsparcia finansowego bądź rzeczowego, w tym odpis, prowizję, rabat na inne produkty z oferty ubezpieczyciela itp., są w myśl nowej ustawy korzyściami, a więc są niedopuszczalne.

W tym miejscu należy jednak pamiętać, że zwolnienie grupy uczniów, będących w trudnej sytuacji materialnej, z opłaty za ubezpieczenie, nie jest wystąpieniem przeciw ww. art. 18. Zakaz, o którym mowa w art. 18 dotyczy tylko ubezpieczającego, natomiast uczeń w umowie ubezpieczenia jest ubezpieczonym. Poza tym nie jest wykluczone udzielanie różnego rodzaju bonifikat czy upustów, rabatów itp. dla określonych grup ubezpieczonych - w tej sytuacji jest to związane z sytuacją materialną danych ubezpieczonych.

Inną formą wsparcia placówki oświatowej jest skorzystanie z zasobów funduszu prewencyjnego. Środki z funduszu prewencyjnego, które przeznaczane są przede wszystkim na likwidację zagrożeń życia i zdrowia ludzi oraz ochronę ich mienia, a głównym celem działalności funduszu jest zmniejszenie szkodowości i poprawa bezpieczeństwa uczniów w szkołach (remonty schodów, balustrad, monitoring itp.), ale finansowane ze składki ubezpieczeniowej, są także bezpośrednią korzyścią dla szkół, a nie ubezpieczonych. Na skutek „oddania” części składki ubezpieczeniowej pod postacią funduszu prewencyjnego obniżona zostaje znacznie jakość i zakres ubezpieczenia. Idea działalności prewencyjnej, wspomagającej bezpieczeństwo w placówkach oświatowych ma sens, gdy firmy ubezpieczeniowe mogą z części własnych dochodów realizować jego cele. Zgodnie z art. 277 Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej: art. 1. **„Zakład ubezpieczeń i zakład reasekuracji mogą tworzyć w ciężar kosztów fundusz prewencyjny, a także fundusze i rezerwy specjalne określone w statucie. Art. 2. Fundusz prewencyjny jest tworzony w wysokości nieprzekraczającej 1% składki przypisanej na udziale własnym w ostatnim roku obrotowym.”**

Jeżeli fundusz prewencyjny jest skorelowany z wyborem określonego ubezpieczenia, w myśl zapisów Ustawy należy to rozpatrywać jako przyjęcie korzyści za wybór oferty ubezpieczeniowej, co stanowić będzie naruszenie prawa.

Dotychczas rodzice, jako bezpośrednio zainteresowani ubezpieczeniem własnych dzieci w placówkach oświatowych, nie byli informowani o dodatkowych gratyfikacjach dla szkoły płynących z wyboru danego ubezpieczenia. Zatajanie przed rodzicami, że korzyść dla szkoły wpływa na jakość ochrony ubezpieczeniowej było zjawiskiem powszechnym. Wprowadzone zmiany wyraźnie chronią prawa konsumenckie, by umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek zawierane w szkołach były transparentne, a korelacja jakości i ceny nie budziła wątpliwości.

Uwagi wymaga fakt, iż funkcjonujący dotychczas system zawierania umów ubezpieczenia dla wychowanków placówek oświatowych funkcjonował na zasadzie narzucenia przez organ decyzyjny placówki określonej umowy ubezpieczenia z określoną składką, bez możliwości uprzedniego zapoznania się rodziców, jako bezpośrednio zainteresowanych, z warunkami umowy. Nowe przepisy także w tym aspekcie wzmacniają pozycję konsumenta jako beneficjenta świadczeń i ustawowo gwarantują mu dostęp do informacji o produkcie, jednocześnie nie wywołując negatywnych skutków

dla konsumenta w przypadku zaniechania tego obowiązku.

Powyżej przytoczone obostrzenia mają zdecydowanie charakter prokonsumencki, z ukierunkowaniem na wzmocnienie świadomości i ochrony klienta. Jednak w żaden sposób nie można mniemać, że ustawodawca wprowadza zakaz dystrybucji ubezpieczeń szkolnych.

W szeroko pojmowanym interesie placówek oświatowych leży zapewnienie swoim wychowankom bezpieczeństwa. Wskazują na to zarówno: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych placówkach (Dz.U. z dnia 22 stycznia 2003 r.) art. 2 „**Dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole lub placówce, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę lub placówkę poza obiektami należącymi do tych jednostek.**”

Obowiązki te powiela zapis art. 7 ust. 2 pkt 6 Karty Nauczyciela: „**Dyrektor szkoły odpowiedzialny jest w szczególności za zapewnienie bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę.**”

Po stronie placówek oświatowych leży nie tylko zapewnienie bezpiecznych warunków dla swoich wychowanków, ale również zapewnienie podopiecznym odpowiedniej ochrony ubezpieczeniowej, która zapewni szybką wypłatę, zaspokajającą roszczenia z tytułu wypadku mającego miejsce na terenie szkoły. Takie rozwiązanie po części odsunie od szkół publicznych ryzyko egzekwowania zadośćuczynienia z tytułu odpowiedzialności cywilnej za poniesioną szkodę z winy niedopełnienia obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa.

PODSUMOWANIE

Zatem, nowa Ustawa o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, całkowicie zakazuje czerpania przez placówki oświatowe korzyści z tytułu zawierania umów ubezpieczenia na cudzy rachunek, potęgując obowiązek informacyjny względem konsumenta, przy czym jednocześnie słuszną jest promocja przez szkoły idei bezpieczeństwa swoich wychowanków, ułatwiając dostęp do korzystnej oferty ubezpieczeniowej. Dążenie do zapewnienia bezpieczeństwa wychowanków, nie tylko ustanawiają przepisy prawa, ale jest to praktyka oczekiwana z punktu widzenia etyki, w tym przez rodziców a nawet całe społeczeństwo.

W zgodzie z założeniami Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, występując w roli ubezpieczającego, placówka oświatowa lub osoby bądź podmioty działające na rzecz lub w imieniu szkoły (w tym także Rada Rodziców), przy okazji zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek (na rzecz swoich wychowanków) nie mogą pobierać z tego tytułu żadnych materialnych bądź niematerialnych korzyści. W przeciwnym razie, zachowanie praktyk przyjmowania korzyści nosi znamiona przestępstwa sprzedajności, określanego potocznie „łapownictwem”. Do bytu przestępstwa należy także przyjęcie obietnicy udzielenia korzyści i jej akceptacja wyrażone w dowolnej formie.

Dodatkowo, obowiązek informacyjny wynikający z zapisów ww. Ustawy wzmocnia pozycję konsumenta ograniczając uprawnienia ubezpieczyciela do powoływania się na postanowienia umowne wynikające z warunków umowy ubezpieczenia w szczególności na te ograniczające albo wyłączające odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń, a także przewidujące skutki naruszeń powinności ubezpieczonego oraz obciążające go obowiązkami.

Rozpatrując kwestię bezpieczeństwa w wielopłaszczyznowym aspekcie, placówka oświatowa

i jej reprezentanci, jako bezpośrednio zainteresowani, winni stworzyć warunki zapewniające swobodny dostęp do korzystnej dla uczniów oferty ubezpieczenia.

Konkludując powyższe zagadnienia, kwestia bezpieczeństwa wychowanków placówek oświatowych winna być rozpatrywana kompleksowo, objąwszy także zachowanie proporcji między zakresem i jakością ubezpieczenia a jego ceną, bez ingerencji i wpływu w podział składki na rzecz zakupu ochrony ubezpieczeniowej i sfinansowania dodatkowej korzyści ubezpieczającemu przy gwarancji dostępu do informacji o produkcie ubezpieczeniowym.

Agnieszka Michalska
Radca Prawny

KANCELARIA RADCY PRAWNEGO
AGNIESZKA MICHALSKA
